

©

Ook op de intensive care van ziekenhuis Zuyderland in Geleen en Heerlen zijn het emotioneel uitputtende weken. Verpleegkundigen Johan Hamans (55) en Daniëlle Dabekausen (40) raken het benul van tijd kwijt en staan regelmatig met een brok in de keel aan het bed.

TEKST FOTO SERGE SEKHUIS

De persoonlijke gesprekken met familieleden van coronapatiënten die soms al drie weken op de ic liggen: die telefoontjes vallen Johan én Daniëlle het zwaarst. „Je proeft in alles aan de andere kant van de lijn een vurige hoop. Die wil je graag bieden, maar je moet wel ook realistisch zijn. Oppassen wat je zegt. Goed formuleren, vooral geen valse hoop bieden.”

Vanuit die hoop en ongerustheid van naasten proberen de ic-verpleegkundigen regelmatig ook te ‘beeldbellen’. „Dan ga ik bij het bed zitten, met mijn eigen iPhone, en laat de familie zien hoe hun dierbare erbij ligt. Soms schrikken mensen. Als je lang op een ic ligt, zwel je op door het vocht dat je vasthoudt. Een gesprek is vaak niet mogelijk, veel patiënten worden in slaap gehouden. De echtgenote, zoon of dochter praat met ons. Je hoort ze snikken: ‘houd vol pap, blijf vechten, ik mis je, we houden van je’.” Daniëlle valt even stil.

Ze worden geleefd dezer dagen. „Het is continu rennen”, beschrijven ze de sfeer op de ic. In niet corona-tijd is het één verpleegkundige op één patiënt. „Nu loopt alles door elkaar, veel andere collega’s ook.” Ze kregen hulp uit de operatiekamers van anesthesisten en anesthesie-assistenten. Die brachten hun eigen beademingsapparatuur mee. Ook Defensie stelde apparaten beschikbaar. Wat dat betreft is er geen tekort.

Het is werken, eten, proberen wat te sporten, slapen en weer aan de slag. Volle kracht vooruit.

VERPLEEGKUNDIGE JOHAN HAMANS

„Mijn tijdsbesef is weg. De weken gaan zo snel, en tegelijkertijd staat de klok stil. Thuis kom je nergens meer aan toe. Het is werken, eten, proberen wat te sporten, slapen en weer aan de slag. Volle kracht vooruit”, aldus Johan. “Als één grote familie”, bezweeren beiden.

„In het begin was het heel lastig. Veel ernstig zieke mensen die ook nog eens snel overleden. Toen proefde je sterk de sfeer ‘waar werken we allemaal zo keihard voor als we ze niet eens kunnen redden’. We weten nog weinig over dit nieuwe virus en de ziekte, Covid19. Het is zo onvoorspelbaar. Dat geeft je minder grip op de situatie en maakt het emotioneel zwaarder. Er is ook nog geen me-

dicijn, we kunnen op de ic alleen maar tijd kopen. De patiënt moet zelf het gevecht winnen. Niet dat we niks kunnen doen. Je houdt de bloeddruk op peil, probeert verdere longschade te vermijden. Dat betekent mensen op de rug én de buik leggen. Keren en draaien, het is heel arbeidsintensief.”

„We vechten voor elk leven. Maar soms wordt de situatie onomkeerbaar. Als vitale organen zoals de nieren uitvallen. Dan nodigen we, na overleg met een grote groep artsen, de familie uit om afscheid te komen nemen. Als men dat wil. De dierbaren krijgen te horen dat het geen haalbare kaart meer is en we ‘moeten gaan stoppen’. Met de familie samen lopen we dan de kamer in. Soms zien ze iemand liggen die ze nauwelijks herkennen, vanwege al dat vocht. Twintig minuten later gaat, in overleg, de knop om.”

Nu moet ook Johan even slikken. „Normaal kun je langzaam aan de situatie wennen. Je ziet het aankomen. De familie komt iedere dag aan het bed zitten. Er is een ziekenzalving of een oliesel, als ze willen. Nu is dat anders. Je belt, ze komen en na een uur staan ze weer buiten op de stoep. Met een grote zak, waarin de kleren van pap of mam zitten. Menselijk gezien is het echt een afschuwelijk drama.”

„Het pittigste moment is als er een nieuwe patiënt wordt binnengebracht. Negen op de tien keer moet die aan de beademing. Dat is, zowel voor ons als de patiënt, gevaarlijk. Als je moet intuberen sta je dicht op iemands gezicht. We dragen een mondkapje en een gelaatsscherm, maar toch. Voor de patiënt is het ook een kritieke fase, want lukt het zo’n machine goed de beademing over te nemen, de druk én het zuurstofgehalte op peil te houden?”

Het is gebeurd: ic-verpleegkundigen die zelf een coronabesmetting opliepen. Tot nu toe zijn er twee positief getest. Eén andere collega, een intensivist, kwam op haar ‘eigen’ ic terecht. Veel willen Johan en Daniëlle daar niet over kwijt, behalve dat het „op zo’n moment wel erg dichtbij komt.” Het voelt toch als familie, horen we.

“De ic, het is een kleine wereld. Als je je directe collega krijgt te verzorgen, eigenlijk moet je dat niet willen. Het is emotioneel té belastend. Je kunt geen afstand nemen. Beter is het om hem of haar naar Maastricht of Roermond te brengen, daar werken ook professionals. Maar dat wil je ook weer niet.”

Speelt in al die emotie de angst ‘we doen voor die collega ons stinkende best, maar als het toch misgaat kijken ze ons erop aan’ mee? Ja, klinkt het zachtjes. Overigens heeft de besmette intensivist het gered. Ze is inmiddels van de ic af en revalideert nu bij Adelante, bevestigt Zuyderlandbestuurder David Jongen.

Abrupt

Johan en Daniëlle zijn allebei routiniers. Vijfentwintig en achttien jaar op hun teller. Gepokt en gemazeld in het vak én wat betreft de emoties waar je op een ic mee te maken krijgt. „Ja, normaal gaan er bij ons ook mensen dood, maar nu in het kwadraat. En zo abrupt. Je wil het niet mee naar huis nemen, maar het gebeurt. Je krijgt minder slaap, wordt prikkelbaar, hebt soms een kort lontje”, zo merkt Daniëlle. „Laatst in de supermarkt kon ik me niet inhouden; een vrouw die te dichtbij kwam. Ik wilde even iets pakken, zo erg is dat toch niet, hoor je dan. Dat is dus wel erg. Wanneer snappen mensen dat nu eindelijk? Kom eens bij mij op het werk kijken, had ik had bijna gezegd.”

Ook Johan ergert zich aan de nonchalance van sommige landgenoten. Jongeren vooral, die maar blijven samenklitten. “Ik heb drie kinderen en die heb ik heel duidelijk laten weten wat de regel is: binnen blijven. Ik hoop dat ze vanavond weer voor me hebben gekookt, daar zou ik wél mee geholpen zijn. Even wat rust.”

Daniëlle pakt haar rust soms op ongewone uren. „Vorige week, toen het zulk mooi weer was en we die volle maan hadden, ben ik speciaal al rond half zes opgestaan. Even buiten zitten en daar in stilte van genieten. Alleen.”

Wekenlang dreigde voor de Nederlandse ic's een code-zwart-scenario. Een 'bij gebrek aan bedden moeten we kiezen'-doembeeld: neem je de moeder van drie jonge kinderen wel op, maar die verder fitte senior van 74 niet? En hoe zit het met de bekende politicus versus de vuilnisman? Of nog scherper: de keus tussen een zieke arts en een advocaat?

Ook in Zuyderland is erover nagedacht, vertelt David Jongen. „Landelijk wordt nu de laatste hand gelegd aan een voor alle ziekenhuizen geldend protocol. Gelukkig hebben we daar op het laatste moment nu toch wat meer tijd voor gekregen. Maar ik kan wel zeggen, die code zwart: het heeft bij ons maar een haartje gescheeld.”

Inmiddels is de grootste druk eraf. De kleinere ic-afdeling in Geleen (15 bedden) ligt wel nog vol, maar in Heerlen werden deze week de eerste twee van opgeteld 23 extra gecreëerde ic-bedden voorlopig buiten gebruik gesteld vanwege het teruglopend aantal coronapatiënten. „Daarmee kan het uitgeleende OK-personeel weer aan de slag op hun vertrouwde plek. Een deel van de reguliere zorg die de afgelopen weken is uitgesteld wegens corona, kunnen we zo weer oppakken. Operaties vooral van mensen met borst- of darmkanker. Daar is intussen een hele wachtlijst voor”, aldus Jongen.

Leeftijdsvariatie

Overigens zag de ziekenhuisbaas de leeftijdsvariatie op 'zijn' ic's afgelopen dagen sowieso al veranderen. Minder tachtig- en negentig-plussers. Dat is het gevolg van 'goede gesprekken' die artsen, nu vaker dan in niet-coronatijden, voeren met patiënten en familie. Gesprekken waarin eerlijk wordt geschetst wat het vooruitzicht is en een ic-opname met je kan doen.

Johan en Daniëlle zijn blij dat ze zulke gesprekken niet hoeven te voeren en al helemaal dat ze zich niet hoeven te mengen in ethische discussies en niet-medische afwegingen over voor wie er wel of geen bed op hun afdeling beschikbaar is.

Er is een hoop ellende, er gaan mensen dood, maar er is ook goed nieuws, willen Johan en Daniëlle tot slot benadrukken. „Er zijn wel degelijk ook winnaars.” Johan somt de leeftijden op: patiënten van 26, 43, 47 en 53 jaar die Covid19 hebben verslagen en de ic ‘gezond’ konden verlaten. „Zoals die vader van twee opgroeiende kinderen, wat was ik blij voor hem”, vertelt Johan. Maar hij beschrijft ook hoe die ‘winnaar’ eraan toe was. „Hij kon niet meer lopen of staan, zijn spieren waren totaal verzwakt na zo lang aan de beademing. De man kon nog maar nauwelijks de alarmeringsknop voor de verpleegkundige indrukken. Zijn stem was heel erg zwak geworden. Op een ic ga je als het ware je eigen spieren opeten, zo komt dat. Die vader, hij leeft, maar zal nog maanden moeten revalideren bij Adelante. Ik hoop dat hij weer de oude wordt, maar zeker is dat allerminst”.

Om coronapatiënten die aan hun verblijf op de ic longschade overhouden direct te helpen, wil Zuyderland een speciale longschadepoli gaan openen.

Niet alleen lichamelijk is er een lange weg terug te gaan. Ook geestelijk krijgen mensen op de ic een klap. „Ze hebben weken in een zwart gat geleefd. Eenmaal weer wakker krijgen ze te horen dat er intussen nog meer familieleden aan corona zijn gestorven, bijvoorbeeld. Ze zijn in de war. Het post intensive care-syndroom speelt op. Rouwverwerking. Veel mensen hebben psychologische hulp nodig.”

Zo is er zorg over deze crisis, maar ook over de crisis die er nog aankomt.